

gel, Rachmaninov Szimfóniáinak felvétele pedig a helyesen ápolat hagyomány jelentőségére figyelmeztet. Az orosz zeneművészet klasszikusainak szovjet felvételei mindig kivételes alkalmat kínálnak a felfedezésre. Az ő Csajkovszkijuk, Rimszkij Korszakovuk, Rachmaninovjuk sosem olvadóan romantikus, patetikus, hanem kemény és férfias, mert a zenében benne zeng az évszázados múlt is, ugyanúgy, mint például Tolsztoj csodálatos regényeiben.

A magyar hanglezgyártás az egyre nehezebbé váló lehetőségek között érezhetően válságba került. (Ennek tartós javulására nem is számíthatunk előbb, csak az új gyártó üzem munkába lépésével. Reméljük, minél hamarább, hiszen lemezgyártásunk elérte a legmagasabb nemzetközi színvonalat, s kulturális missziója folytán is megérdemelné a támogatást.) Ennek tulajdonítható, hogy komoly lemezhiány támadt a piacon, s mihelyt egy népszerűbb kiadvány megjelenik, tüstént el is fogy. Bizonyára hasonló sorsra jut majd Török Erzsébet lemeze és hasonló karriert jósolhatunk az Éneklő ifjúság 1973 (SLPX 11696) címmel megjelentetett nagyszerű kiadványnak is. Amikor az Ifjúsági Rádió megszervezte az új Éneklő ifjúság mozgalmat, még a legmerészebbek sem remélték, hogy a résztvevő együttesek között ily sok kitűnő felkészültségű akad. E lemezen a díjnyertes tizenhárom együttes legszebb produkcióit élvezhetjük. „Nekünk tömegeket kell a zenéhez vezetnünk!” — mondot-

ta annak idején Kodály Zoltán, s ez az új kezdeményezés bizonyára sokakat indít majd el ezen a nagyszerű úton. A lemezen hallható együttesek közül igazságtalanság lenne bármelyiket is kiemelni, hiszen valamennyi tudása maximumát adja. Hadd említsük meg mégis a Vörösmarty Gimnázium Leánykarának (az együttest Pákainé Eckhardt Mária vezényli) előadását. Bárdos—Petőfi A márciusi ifjak című alkotását ritkán hallani ilyen átélt, izzó szenvedélyű előadásban.

Schubert népszerű Befejezetlen szimfóniáját Oberfrank Géza vezényli (LPX 11570). E csodálatos és rendhagyó alkotásnak oly sok egészen kiemelkedő lemezfelvétele ismert, hogy azok után nagyon nehéz újat mondani a karmesternek. Nagyon sok részletzsépsége mellett ez a felvétel valóban nem is mond újat a remekműről. Korrekt, szenvedély nélküli tolmácsolásnak lehetünk tanúi, amely nem kelt nagy érzelmeket, de hozzáegíthet a mű alaposabb ismeretéhez.

Bartók Hegedű-zongoraszonátját Gidon Kremer és Jurij Szmirnov előadásában hallhatjuk az összkiadásban. Gidon Kremer annak idején óriási sikerrel mutatkozott be fővárosunkban. David Ojsztrah növendéke volt, s kitűnően eltanulta mesterétől az érzékeny, fénylő hangzás titkait. Ez összkiadásnak mindenképp érdekessége a vele készített felvétel, még ha itt-ott talán más elképzelések élnek is bennünk a művekről (SLPX 11655).

(R. L.)

TÁJÉKOZÓDÁS

A történelmi fejlődés szükségszerűen újra és újra felveti az értékek értelmezésének és átértelmezésének szükségszerűségét, s a múltból a jelen felé vezető szálak alaposabb elemzésének fontos voltát. Egy olyan korban, amikor a hazai kereszténység szinte napról napra átérzi a párbeszéd szükségszerűségét, bizonyára fokozott jelentősége van a saját múltunk megismerésének. Erre figyelmeztetnek azok a tanulmányok is, amelyek — marxista oldalról elemezik a katolicizmus múltját. A Prohászka Ottokárról és Bangha Béláról szóló tanulmányokra, melyek a Világosságban jelentek meg, már felhívtuk olvasóink figyelmét. Most az Új Írás októberi számában publikált hasonlóan fontos elemzést Lackó Miklós **A keresztény nemzeti gondolat formaváltozásai az 1930-as években** címmel. Az „antiliberalis új-konzervatívizmusról” szólva részletesen ír a Korunk Szava és az Új Korszak (helyesen: Új Kor) köré tömörülő katolikus értelmiségiekről, akik a pápai szociális enciklikák gondolatát „korszerűsítették”. Részben a mi

múlt — elemzésünk csonka volta is okozza, hogy világnézeti ellenfeleink nem látják elég árnyaltan a harmincas évek hazai katolikus törekvéseit. Semmiképpen nem lehet egy nevezőre hozni például a Korunk Szavát és az Új Kort. S nem lehet megfélekezni a haladó törekvések között például a Vigiliáról, mely első számától — egy alapvetően fasiszta, nacionalista közegben — a keresztény internacionalizmus eszményének megvalósítását tűzte zászlajára. S már csak azért is érdemes e korszak haladó katolikus törekvéseit árnyaltan elemezni, hogy el tudjuk különíteni a ténylegesen megélt hibákat és gyengeségeket az olyan — egyetemes — értékektől, amilyen például Sík Sándor működése volt.

Nemrégiben hívtuk fel olvasóink figyelmét Király István professzor érdekes és tanulságos könyvére, a **Hazafiság és forradalmiság-ra**. Köztudott, hogy az utóbbi időben rendkívül megélnékültek az e kérdéskörrel foglalkozó polémiák (anyagukat részletesen is megtalálhatja az olvasó a **Magyar Tudományban** és a **Látóhatárban**); épp novemberi számában közölte a **Kritika** Falus Ró-

bertnek Király nézeteivel való vitáitát. Nagyon fontos polémia ez, hiszen voltaképp itt ütköznek a nézetek akörül, vajon a szocializmus építésének jelenlegi szakaszában megvan-e az alkotó együttműködés leherősége, kialakultak-e azok az emberi magartásformák, amelyekre építve, amelyeket dinamikusban a feladatok szolgálatába állítva sikerül még előbbre lépünk, további fejlődést elérünk. S ebben a vonatkozásban megkülönböztetett jelentősége van annak a tanulmánynak, melyet a *Népszava* november 30-ai számában közölt Király István **Tévesztett viták — valódi viták** címmel. Kiemelve nézetelt az urbanus-népies háborúból (mely nem ült el egészen most se még), olyan összefüggésbe állítja őket, melyek nemcsak a marxista tudósok között folyó vita fénytorosításban mutatják eszméit, hanem mindnyájunk számára fontossá és tanulságossá teszik meglátásait.

Király István szerint a ma folyó viták egyik kulcskérdése, hogy azoknak van-e igazuk, „... akik egy nagy történelmi lehetőséget látnak nyitottnak ma a nemzet előtt, s ezt szeretnék minél hamarabb valósággá tenni, gondolatainknak, elméleti munkásságunknak ez szab mintegy irányt”, vagy azoknak, akik — megint Király István megfogalmazását idézve — szüntelenül „en garde”, vívóállásban, vívják harcukat. „Nem az „ideológiai líderék” a meghatározók — folytatja érvelését Király professzor. — Ha nem is maradéktalanul kitejlesztve, de adott már a szocializmus az emberek hétköznapijaiban: szokásaiban, erkölcsiben, érzésiben is... Ha nem is máról holnapra, ha fokozatosan is: az egész társadalom arcát meghatározó erővé nőhet a szocialista közgondolkodás, közerkölcs. Lehetővé vált a szocializmus érdekében való közösségteremtés.”

A vallásos világszemlélet és életérzés talajáról — melyet itt és most mi sem hiszünk és érzünk „ideológiai fantomnak” — csak üdvözölni lehet ezt a nyitott magatartást, megértő szemléletmódot, mely egybecseng a mi vágyainkkal, célkitűzéseinkkel is. Hiszen mi keresztyények, akik a szocializmus közegében élünk, akik e világtrendnek vagyunk alkotóelemei, ugyancsak olyan „közösségteremtés”-en fáradozunk, mely még jobban felszínre hozza az emberi alkotó értékeket, s a nyugodt bizalom légréjében teszi lehetővé a mind harmonikusabb békés és jó életet. S abban is teljesen egyetértünk Király Istvánnal, hogy „a szocializmus érdekében való közösségteremtést a burzsoázától kiteremt embereszménye, a magántulajdon embereszménye: a csak önmagára néző, csupán a maga személyiségét kiteljesíteni vágyó embertípus: az individualista fenyegeti talán leginkább”. Nemcsak a társadalmi építőmunkának gátja ez a túlzott individualizálódás — amelynek természetesen velejárója a kispolgári mentalitás, az „én” — és „enyém”-morál, hanem az igazi keresztény életnek is. Nyilvánvaló, hogy minden ember individuum, hogy mindnyájunknak személy szerint is meg kell találnunk üdvösségünket. De ha a személyes életet szögesdrótokkal kerítjük körül, ha csak magunknak gyűjtünk, nyilvánvaló, hogy egyre kevesebbet és egyre hiányosabban láthatjuk csak az igazi értékek felé vívó utat.

„Az egymást megértés” — ez a végszava Király István tanulmányának. Valóban ez a gondolat, elv és gyakorlat, amely még értékesebb és még harmonikusabban működő tagjaivá tehet e jelen társadalomnak és életnek.

A *Gondolat* Könyvkiadó újdonságai közül említést érdemel a *Szemtől szemben-sorozat* első két darabja, **Harsányi Zoltán Rodin**-ről írt nagyszabású esszéje, mely hozzáértéssel válogat a művészóriás megnyilatkozásai, különböző visszaemlékezések és kortársi kritikák között, hogy meggyőzően érzelkeltesse ezt a kivételes pályát — a noviciátustól az ember és hite szoborábrázolásáig, a papnövendék útját a képzőművészetig. **Bajkay Eva Uitz Béláról**, a forradalmár garfikusról és festőről ad hitelesen rajzolt, élményszerű portrét. A kezdetben Kasák köréhez tartozó, a legmodernebb izmusokhoz is hajló művész később rátalál emberileg és művészileg egyaránt vállalt kifejezőmódjára és — a megpróbáltatások során át — végig ki is tart mellette. Művészete megújította napjaink freskó- és rajzművészetét. **Alekszandr Voronszkij Az élet és halál víze c. könyve** a szovjet memoáriródalom egyik remeke. Egy kicsapott, forradalmian gondolkodó szeminarista vallomása ez arról, hogy a cári Oroszország ember-telen viszonyai közt hogyan válik közösségi emberre, elkötelezetté, politikussá. Nagy művészi erővel megírt műve a XIX. század orosz remekróinak hatását idézi föl az olvasóban. **Torday Alíz Hölgy, egyszarvúval c. kedélyes útinaplójának** ürügye a Cluny Múzeum csodaszép gobelinje. De tulajdonképpen ez csak alkalom arra, hogy a szerző a maga módján korunk iparművészetéről elmélkedjék és — vallásra, egyházra tett ízetlen, teljesen felesleges és indokolatlan megjegyzésén kívül — a mai francia szőnygművészet és design világába elvezessen. Nem tudományos munka, néha kissé bőbeszédű is: inkább eleven olvasmány mindazoknak, akik e terület után éppen csak érdeklődnek. **Hiánypótló, fontos könyv ellenben Buda Béla — Szilágyi Vilmos Párvalasztás c. munkája**, amely a partnerkapcsolatok pszichológiáját és szociológiáját igyekszik felderíteni. Különösen tanulságos szülőknak, nevelőknek a személyiség és a pszichoszexuális fejlődés harmóniájáról és a nemi nevelésről szóló fejezet, valamint a házasságra való felkészítés és felkészülés gondoljairól és a partnerkapcsolatok kultúrájáról adott tudományos elemzés.

Szerkesztőségünkhez beküldött, külföldön megjelent kiadványok:

Tífz Tamás: Agyal, mondd ki csak félig. Esszék és versek gyűjteménye a kitűnő költő új kötete. A versek a misztikus szereimi élmények megfogalmazásai, az esszékben hazai eszményképek és pályatársak belső fejlődéséről igyekszik számot adni a szerző.

Sári Gál Imre: Ösember, esernyővel. Emlékekből, fájdalommal nosztalgából és avangárd törekvésekből egybeszőtt, hatásos verseskönyv. Szerzője sokat fejlődött előző kötete, a Toronycsordák óta.

Anne de Vries: Fiatalok biblijája (Opus Mystici Corporis, Wien). A „gyermekbibliák” között semmiképpen sem ez a legmodernebb vagy a legkorszerűbb. Mégis rendkívül jó segítséget ad a legfiatalabb korosztálynak, hogy minél emberibb közelségből ismerhesse meg az ó- és újszövetségi szentírás legfontosabb eseményeit és üdvőtörténeti mozzanatait. Úgyes, gyerekeknek való rajzok illusztrálják a néhol naiv, máskor azonban megejtően kedves és a gyermeki igényekhez alkalmazkodó szöveget.